

KAZIMIERZ SPOREK

Ochrona lasów górskich w Europie

On the Protection of Forests in Europe

Wprowadzenie

Na 18 sesji w Obersdorf (Bawaria-Niemcy) w czerwcu 1992 roku odbyło się spotkanie robocze Europejskiej Komisji Leśnej FAO zajmującej się zarządzaniem zlewni górskich, na którym to spotkaniu zaakceptowano projekt Rezolucji Nr 4 ze Strasburskiej Konferencji Ministerialnej na temat "ochrony lasów w Europie". Powołano specjalną grupę roboczą składającą się z przedstawicieli Portugalii, Francji, Finlandii i Polski gdzie koordynatorem międzynarodowym został powołany dr Rui Oliveira e Silva z Portugalii. Powołana grupa robocza sporządziła 3 dokumenty, zarekomendowane przez FAO, na II Konferencję Ministerialną, która odbyła się w czerwcu 1993 roku w Helsinkach.

Przed Konferencją w Helsinkach odbyło się Międzynarodowe spotkanie robocze w Pradze w dniach 17–19 maja 1993 roku zorganizowane przez Czeskie Towarzystwo Leśne pod auspicjami FAO mające na celu uzupełnienie dokumentów najnowszymi wynikami badań w ochronie lasów górskich we Wschodniej Europie.

W dokumentach rekomendowanych przez FAO, przewidziano wiele prac specjalistycznych w różnych dziedzinach naukowych, jak również przewidziano stworzenie europejskiej sieci punktów obserwacyjnych (badawczych) z wieloma czynnościami technicznymi w Europie. Lasy górskie pełnią różne funkcje zależne w danym regionie od wielu czynników; ekologicznych, ekonomicznych, socjalnych i kulturowych. Dlatego też wyróżniono w Europie 3 podobszary; kraje śródziemnomorskie, grupa alpejska, kraje wschodnioeuropejskie i bałtyckie:

- I obszar Morza Śródziemnego (przygotowany przez Dr Silva z Portugalii),
- II obszar strefy Alpejskiej (przygotowany przez Dr Rupe z Francji),
- III obszar Europy Wschodniej i Północnej (przygotowany przez Dr Korhonen z Finlandii przy udziale Polski i Czech).

Celem współpracy międzynarodowej była ocena aktualnej sytuacji i potrzeb związanych z ochroną lasów górskich w Europie Wschodniej oraz przygotowanie zaleceń dla Grupy

Roboczej EFC/FAO zgodnie ze Strasburską Rezolucją 4 "Dostosowanie urządzania lasów górskich do nowych warunków środowiskowych w Europie Wschodniej".

W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele 4 międzynarodowych organizacji (FAO, IUFRO, EARTHWATCH, WASWC), oraz koordynatorzy krajowi Rezolucji 4; Republiki Czeskiej, W Estonii, Finlandii, Węgier, Polski, Republiki Słowackiej, Słowenii, Jugosławii, dokumenty obrazujące sytuację w lasach górskich złożyli Bułgarzy i Rosjanie, nieobecni byli przedstawiciele Rumunii i Ukrainy..

Treść spotkania

Zbiorcze raporty zreferowali Tag Michaelsen (przedstawiciel FAO), Rui Oliveira e Silva (koordynator międzynarodowy Rezolucji 4), Bernard Sallet (region Alp) oraz krajowe raporty prezentowali przedstawiciele poszczególnych państw. W raportach zbiorczych wyłoniono cztery grupy problemowe;

- ramowe prace krajów Europy Wschodniej;
- badania naukowe,
- prace legislacyjne i administrowanie lasami,
- inwestycje w leśnictwie.

Raporty koordynatorów krajowych sprowadzały się do oceny obecnej sytuacji w leśnictwie poszczególnych krajów wobec ekonomicznych przemian w krajach Europy Wschodniej.

Techniczne raporty badaczy, ekspertów i autorów programów badawczych związanej z zaleceniami Rezolucji 4 (Dostosowanie urządzania lasów górskich do nowych warunków środowiskowych w Europie Wschodniej), wyłoniły następujące problemy węzłowe do dalszego rozwinięcia:

- cele lasów ochronnych,
- strefowy podział funkcji lasów w obszarach górskich,
- urządzenie lasu ze szczególnym uwzględnieniem ich wielozadaniowych funkcji a przede wszystkim zwróceniem uwagi na ochronę gleb i zasobów wodnych.
- nieschematyczne zabiegi gospodarcze uwzględniające warunki środowiskowe z preferowaniem naturalnych i półnaturalnych odnowień,
- określenie krytycznego (progowego) ładunku zanieczyszczeń przemysłowych w powietrzu atmosferycznym,
- opracowanie metod ratowania obumierających lasów górskich w Europie Wschodniej,
- opracowanie metod rekultywacji zniszczonych erozją stoków górskich oraz zniszczonych w wyniku działalności gospodarczej,
- poprawa stabilności górskich ekosystemów świerkowych.

Wnioski

Omówiono znane przyczyny zamierania lasów ochronnych w górach kilku regionów Europy Wschodniej (Harzu, Karpatach, Sudetach oraz w regionach przybałtyckich), nie budziły wątpliwości, dyskutantów następujące wnioski:

- Główną przyczyną zamierania lasów górskich na obszarach Czech, Polski i Bułgarii są zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego i toksyczne depozyty suche i mokre (opady atmosferyczne).
- Na obszarach Rosji, Ukrainy i krajów bałtyckich niszczenie zasobów leśnych spowodowane jest nadmierną eksploatacją, ekstremalnym pozyskaniem drewna, stosowaniem ciężkiego sprzętu, które powodują degradację środowiska leśnego w wielu regionach (Chibiny, Kaukaz, Ural itd.).

Postulaty

W trakcie dyskusji członkowie Konferencji sformułowali kilka postulatów, kreując politykę gospodrowania zasobami leśnymi w górach. Postulowano między innymi;

- urządzenie lasów górskich w Europie Wschodniej powinno być kierowane przez państwo,
- urządzenie lasu powinno kreować koncepcję leśnictwa wielozadaniowego ze szczególnym zwróceniem uwagi na ochronę gleby i zasobów wodnych,
- preferować naturalne i półnaturalne odnowienia lasu natomiast w pracach gospodarczych (zagospodarowaniu i użytkowaniu) uwzględnić terminy i techniki chroniące powierzchnię gleby i odnowień naturalnych,
- wspierać badania naukowe zmierzające do wyjaśnienia postępujących zmian klimatycznych sukcesji zbiorowisk naturalnych, wyjaśniania przyczyn zachodzących zmian oraz określenie sposobu postępowania w nowych warunkach środowiskowych z uwzględnieniem doboru gatunków, odmian, pochodzenia oraz stosowanych zabiegów hodowlanych przez użytkowników, jak również wskazywać na skutki dla gospodarki narodowej oraz dla całego środowiska.

Wytyczne

- Popierać inne formy współpracy krajowej i międzynarodowej przez organizowanie konferencji dotyczących już opisanych zagadnień włączając w to udział naukowców urzędniowców i decydentów z krajów europejskich z gospodarką rynkową.
- Kontynuować współpracę z międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się problemami ochrony górskiego środowiska leśnego (FAO, IUFRO, Erthwatch, International, Erosion Control Association, World Association of Soil and Water Conservation itd.).
- Warunki finansowe i ekonomiczne ograniczają współpracę w rozwiązywaniu problemów naukowych i technicznych ochrony lasów górskich w Europie Wscho-

dniej. W związku z tym poparcie Wspólnoty Europejskiej i organizacji międzynarodowych funduszami wydaje się być niezbędne w rozwiązywaniu wspomnianych problemów.

- Sprawa otrzymania pomocy finansowej dla członków wschodnioeuropejskich, współpracy na badania naukowe w związku z ochroną lasów górskich w Środkowej i Wschodniej Europie było poruszane na spotkaniu w Republice Czeskiej w listopadzie 1993.

*Z Sudeckiej Stacji Doświadczalnej Instytutu Badawczego Leśnictwa
w Szklarskiej Porębie*

Summary

The aim of this workshop is to map the situation in the mountainous watersheds of Eastern European Countries, needs and strategies of their protection, and to prepare a recommendation will be used as a document of this working group submitted to the 2nd Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe will be held in Helsinki during June 16–17, 1993. This activity should promote an increase of financial funds for the sustainable environmentally sound management, or rehabilitation of mountainous watersheds.